

הגדי שהוביל להר סיני

Category: שמות, שמות

משה נבחר למנהיג ישראל בשל דאגתו לגדי בודד שברח מהעדר. ולא רק: המדרש מגלה שמשה זכה להגיע להר סיני דווקא בשל הדאגה שגילה כלפי אותו גדי. על חשיבות ההתמסרות לטובת הזולת.

א מענטש ממאלדן מילס

דצמבר 11 1995, בשעה שמונה בערב פרצה שריפה ענקית במפעל הטקסטיל מאלדן מילס בלורנס שליד בוסטון מסצ'וסטס, שהיה בזמנו מפעל הטקסטיל הגדול ביותר בארצות הברית. הבעלים של המפעל, מר אהרון פוירשטיין, חגג את יום ההולדת השבעים שלו בחברת משפחה וחברים. באמצע המסיבה ניגש אליו אחד מהמנכ"לים ואמר לו: "מר פוירשטיין, המפעל בלהבות". התברר שדוד מים ענק התפוצץ וגרם לשריפה. המפעל שנקנה על ידי סבו בשנות החמישים של המאה הקודמת נשרף כולו. זאת הייתה שריפה שבוסטון לא ראתה במשך מאה שנה.

הבוקר הפציע והיה ברור לכולם ששלושת אלפי העובדים במפעל שהחזיק את כל הכלכלה בלורנס, מחוסרי עבודה.

כולם ציפו שפוירשטיין יעשה אחד מהשתיים ☒ או שהוא ייקח את כספי הביטוח שהיו בין 300 ל-500 מיליון דולר ויפרוש לגמלאות, או במקרה הטוב יעביר את המפעל לדרום ארה"ב ואולי אפילו למזרח הרחוק, שם אפשר לקבל את אותה עבודה במחיר הרבה יותר נמוך.

אבל פוירשטיין חשב אחרת. הוא כינס מסיבת עיתונאים ושם הכריז שהוא הולך לבנות מחדש את המפעל באותו מקום. בנוסף לכך, הוא הכריז שהוא ישלם לכל העובדים את המשכורת שלהם בשלושים יום הבאים. כשעברו שלושים יום הוא שוב כינס אסיפה והכריז שכולם יקבלו את המשכורות בשלושים יום הבאים, וכך הוא המשיך עד שהמפעל נבנה מחדש. זה עלה לו 25 מיליון דולר.

פוירשטיין זכה לתהילת עולם. הוא הוזמן על ידי נשיא ארה"ב דאז ביל קלינטון ל-State of the union address - נאום מצב האומה, ושם הנשיא שיבח אותו בפני כל האומה על המעשה ההומני ממדרגה ראשונה שהוא עשה.

בתקשורת הוא קיבל את השם "א מענטש ממאלדן מילס". כחמש שנים מאוחר יותר הוא נשאל בראיון לתוכנית '60 דקות': "מר פוירשטיין, ההחלטה שלך אולי הייתה החלטה מוסרית נכונה אבל מבחינה פיננסית היה יותר חכם לו היית לוקח את ה-300 מיליון דולר שחברת הביטוח

העניקה לך ופורש לגמלאות?".

פּוֹרְשֵׁי הַבַּיִת לַמְרַאֲיִן בְּעֵינָיו וְשָׁאַל בַּפֶּאֱתוֹס: "בְּשִׁבִיל מָה, בְּשִׁבִיל לֵאכּוֹל אֲרוּחָה אַחַת יוֹתֵר?! לְקִנּוֹת עוֹד חֲלִיפָה?! לְפָרוֹשׁ לְגַמְלָאוֹת וּלְמוֹת?! זֶה לֹא עָלָה בְּדַעְתִּי כִּלְלוּ!".

לְפּוֹרְשֵׁי הַבַּיִת הָיוּ שְׁנֵי מִטְרוֹת: לְבָנוֹת שׁוֹב אֶת הַמַּפְעַל הַמְשַׁפְּחָתִי שֶׁהָיָה כָּל כֵּךְ יָקָר לוֹ, וְשֵׁנִית לְעִזּוֹר לְכָל אוֹתָם עוֹבְדִים מְסוּרִים שֶׁהָיוּ זְקוּקִים לְפָרְנֶסָה שֶׁלֹּא יֵאָבְדוּ אֶת מְקוֹם הָעֲבוּדָה שֶׁלָּהֶם. בְּהַמְשַׁךְ הַמְרַאֲיִן שָׁאַל אוֹתוֹ הָאֵם הָעוֹבְדָה שֶׁהוּא אָדָם דְּתִי שֶׁפִּיעָה עַל הַחֲלָטָה שְׁלוֹ. "בּוֹדָאִי", הוּא עָנָה. "אָבִי לִימַד אוֹתִי: בְּמִקּוֹם שֶׁאֵין אֲנָשִׁים [?] הֵיכָן שְׁחִסְרָה הַתְּנַהְגוֹת מוֹסְרִית [?] הַשְּׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת אִישׁ, תְּהִיָּה אֶתְּךָ הַמְצַפּוֹן הַמוֹסְרִי".

בְּשָׁנַת 2021 כִּשְׁהוּא בֶּן 95 הוּא שׁוֹב הַתְּרַאֲיִן בְּקֶשֶׁר לְמַפְעַל. הַפֶּעַם הוּא נִשְׁאַל הָאֵם בְּשֶׁל הָעוֹבְדָה שְׁבִסּוּפוֹ שֶׁל דְּבַר הַמַּפְעַל פֶּשֶׁט אֶת הָרַגֵּל, הָאֵם הוּא לֹא חוֹשֵׁב שֶׁאִילוֹ לֹא הָיָה מְבַזֵּז אֶת הָעֵשְׂרִים וְחֲמִישָׁה מִלִּיּוֹן דּוֹלָר הוּא הָיָה מְצָלִיחַ לְהַצִּיל אֶת הַמַּפְעַל.

"לְרַגַע אֲנִי לֹא מִתְחַרֵּט", עָנָה. "אָבִי לִימַד אוֹתִי שֶׁיֵּשׁ קִידוּשׁ ה' וְיֵשׁ חִילוֹל ה'", וְהוּא רָצָה לַעֲשׂוֹת קִידוּשׁ ה' וְלֹא הִפְכוּ. בְּפִשִּׁיטַת הָרַגֵּל שֶׁל הַמַּפְעַל הוּא הָאֲשִׁים אֶת עֲצָמוֹ שֶׁאֲצָה לוֹ הַדְּרֵךְ בְּקִידוּם הַמַּפְעַל וְלִכְּן זֶה קָרָה. זִמְן קָצֵר אַחֲרֵי אוֹתוֹ רֵאִיוֹן הוּא נִפְטָר בְּשֵׁם טוֹב.

הַדְּרֵךְ לְהַתְּעַלּוֹת רוּחָנִית

הַשְּׁבִיעַ אֲנִי מִתְחִילִים אֶת חוֹמֵשׁ שְׁמוֹת, בּוֹ מְסוּפָר עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם. בְּפֶרְשָׁתָנוּ אֲנִי קוֹרְאִים עַל הַהֲתַגְלוֹת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה מִתּוֹךְ הַסֵּנָה הַבּוֹעֵר, שֶׁם הוּא מֵינָה אוֹתוֹ לְהִיּוֹת הַגּוֹאֵל שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

הַסִּיפּוֹר עַל הַסֵּנָה מִתְחִיל בְּמִלִּים: "וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֵה אֶת צֹאן יִתְרוֹ [?] וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחֲרֵי הַמַּדְבָּר" (ג, א). נִשְׁאַלְתָּ הַשְּׁאֵלָה: מִדּוּעַ הַתּוֹרָה מְקַדֶּימָה אֶת הָעוֹבְדָה שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה רוֹעֵה, לְהַתְּגַלּוֹת הַקַּב"ה אֵלָיו בְּסֵנָה? מָה זֶה מְשַׁנֵּה מָה הָיָה עֵיסוּקוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה.

אוֹמֵר הַמְּדַרְשׁ שֶׁהַתּוֹרָה רוֹצָה לְלַמֵּד אוֹתָנוּ: "וְאָף מֹשֶׁה לֹא בָחַן הַקַּב"ה אֶלֶּא בְּצֹאן", וְאֵיךְ הוּא בָּחַן אוֹתוֹ? מִמְּשִׁיךְ הַמְּדַרְשׁ וְאוֹמֵר: "אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, כִּשְׁהָיָה מֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה רוֹעֵה צֹאן שֶׁל יִתְרוֹ בְּמַדְבָּר, בָּרַח מִמֶּנּוּ גָדִי, וְרֵץ אַחֲרָיו עַד שֶׁהִגִּיעַ לְחִסְיָת, כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְחִסְיָת נִזְדַּמְנָה לוֹ בְּרִיכָה שֶׁל מֵיִם, וְעַמֵּד הַגָּדִי לְשִׁתּוֹת. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ מֹשֶׁה אֲצִלוֹ, אָמַר אֲנִי לֹא הֵייתִי יוֹדֵעַ שֶׁרֵץ הֵייתִי מִפְּנֵי צִמָּא, עֵיף אֶתְּךָ. הֲרִכִּיבוּ עַל כֶּתְפוֹ וְהָיָה מֵהַלֵּךְ. אָמַר הַקַּב"ה: יֵשׁ לְךָ רַחֲמִים לְנַהוֹג צֹאן שֶׁל בֶּשֶׂר וְדָם כֵּךְ, חֵיךְ אֶתְּךָ תִּרְעָה צֹאנֵי יִשְׂרָאֵל. הוּי, וּמֹשֶׁה הָיָה רוֹעֵה" (שְׁמו"ר ב, ב).

הַמְּדַרְשׁ מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁזֶה הַתּוֹרָה מְסַפֵּרָת שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה רוֹעֵה זֶה לֹא כְּדִי לְסַפֵּר לָנוּ מִמָּה הוּא הַתְּפָרְנֵס בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, אֶלֶּא לְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁזֶה הֵייתָ הַדְּרֵךְ שֶׁבָּה הוֹכַח שֶׁהוּא רָאוּי לְהִיּוֹת רוֹעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

הרבי בשיחה מוסיף כאן חידוש נפלא. הוא מביא מהמפרשים שהסיבה שמשה הגיע להר חורב שהוא הר סיני, הייתה בזכות זה שהוא רדף אחרי אותו גדי שרץ לחפש מים, וכך הוא הגיע להר סיני. אומר הרבי (תו"מ ל"ו עמ' 29): "מכאן באה ההוראה כיצד מגיעים לענין דוירא מלאך ה' בלבת אש מתוך הסנה, הרי זה דוקא על ידי זה שמתמסרים לצאן, לרוץ אחריהם ולדאוג להם, ומזה באים אחר כך לענין דלבת אש".

הדרך להר סיני, אומר הרבי, עוברת דרך עזרה לגדי שצמא למים. דהיינו, הדרך להתעלות רוחנית עוברת דווקא דרך עזרה ליהודי אחר, ורק כך מגיעים להתגלות אלוקית על הר סיני.

צדקה על הבוקר

הרבי מביא סיפור שקרה עם הרבי הצמח-צדק: הצמח-צדק היה רגיל לראות את סבו אדמו"ר הזקן אחרי הסתלקותו בהקיץ או בחזיון לילה, והוא היה פותר לו את כל ספיקותיו, בנגלה ובנסתר. פעם אחת הוא ישב סגור בחדרו ולמד והיו לו כמה שאלות שהוא לא ידע להכריע בהם והשתוקק מאוד לראות את אדמו"ר הזקן, אבל לא עלה בידו, והיה בצער גדול מזה.

בוקר אחד הוא הלך בהשכמה להתפלל בבית הכנסת של חותנו אדמו"ר האמצעי. בעברו דרך השוק פגש את הקצב מרדכי אליהו, איש פשוט וירא שמים. אותו יום היה יום השוק. ניגש האישי וביקש מהצ"צ להלוות לו חמשה רובלים כסף עד הערב, כדי שהוא יוכל לקנות עגל בשוק ולמכור את הבשר. הצ"צ ענה לו שאחרי התפילה יכנס לביתו ובשמחה הוא ייתן לו.

כשנכנס הצ"צ לבית הכנסת הוא חשב שיתכן והלה זקוק להלוואה תיכף ומיד. הוא חזר לביתו לקח את סכום הכסף והלך לשוק לחפש את הקצב. השוק היה מלא בקונים, ובעמל רב הצ"צ הצליח למצוא את הקצב ולתת לו את ההלוואה, ואז הוא חזר לבית הכנסת להתפלל.

כשהצ"צ התעטף בטלית, פתאום הוא ראה את אדמו"ר הזקן "בפנים צהובות", שמחות, שאומר לו: "מי שנותן הלוואה ליהודי בלבב שלם והעושה טובה לישראל באהבה, שערי היכלי מעלה פתוחים לפניו".

אומר הרבי שמכאן למדים שהדרך להתעלות רוחנית עוברת דרך עשיית טובה ליהודי אחר. הוא יכול ללמוד ולהתפלל ועדיין זה לא מספיק. וכמו אצל משה רבנו, דווקא הריצה אחרי הגדי הביאה אותו להר סיני.

רבותיי, הדרך להגיע להקב"ה עוברת דרך עשיית טובה גשמית או רוחנית ליהודי אחר. אם זה לעזור לו בצורה גשמית או בימינו מה שנצרך יותר זה טובה רוחנית, ללמד אותו לעשות מצוה, להזמין אותו הביתה לארוחת שבת, והעיקר לא להמתין עד שאותו יהודי יפנה אליך, אלא לעשות את זה כמו משה רבנו, תרוץ אחריו עד שתשיג אותו ותעזור לו.